

การพัฒนาแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ The Development of a Management Model for LGBT Inmates

สร้อยทิพย์ อินทะเตชะ¹ ลักษณะพร คำดี² และ ปรีชา ดิลกวุฒิสิทธิ์³
Soithip Intatecha¹ Laksanaporn Khamdee² and Pricha Dilokwuthisit³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสาเหตุการกระทำผิด ปัญหาการจัดการความหลากหลาย และแนวทางการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ 2) เพื่อพัฒนาแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ จำนวน 42 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง และการสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเลือกกลุ่มเป้าหมาย 2) การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง 3) การดำเนินการ ประกอบด้วย (1) ด้านการศึกษา (2) การจัดสวัสดิการ (3) ด้านการควบคุมความเสมอภาค และ 4) ติดตาม ประเมินผล ซึ่งมุ่งเน้นให้กับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศมีความรู้ มีทักษะการประกอบอาชีพ และได้รับสวัสดิการอย่างเสมอภาคเหมาะสม เมื่อพ้นโทษไปแล้วสามารถประกอบอาชีพที่สุจริตใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

คำสำคัญ: การพัฒนา รูปแบบการจัดการ ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

Abstract

The purposes of this research were to 1) to study the cause of the offence, LGBT management problem and management approach of LGBT inmates; 2) to develop the management model for LGBT inmates. It was a qualitative research. The group of informants were 42 people including executives, officers, and LGBT inmates, selected by using a purposive sampling technique. The research instruments consisted of a focus group of 15 people, and in-depth interviews. The data collection has been divided into 2 parts: documentary and field work with content analysis.

¹ สาขาวิชาการจัดการเพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Management for Development graduate school Rajabhat Rajanagarindra University

Email: Soitip180720sw@gmail.com

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Lecturer at Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Rajanagarindra University

Email: Soitip180720sw@gmail.com

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Lecturer at Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Rajanagarindra University

Email: wp74laksana.roj@gmail.com

The results of the research were as follows: the development of a management model for LGBT inmates has been divided into 4 steps: 1) target group selection; 2) classification of inmates; 3) process operation which consists of (1) education, (2) welfare arrangement, (3) equality control, and (4) monitoring and evaluation system. Focusing on LGBT inmates has realized a set of knowledges, occupational skills, equal and appropriate welfare. After crime and punishment, LGBT inmates could have the right to get an honest career, and live a normal life in society.

Keywords: Development, Management model, LGBT inmates

วันที่รับบทความ 12 กรกฎาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 30 กรกฎาคม 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 30 กรกฎาคม 2564

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ในเกือบทุกประเทศทั่วโลก คนส่วนใหญ่มัทยอมรับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ (SOGI) ทำให้กลุ่มเลสเบียน เกย์ ไบแซ็กชวล คนข้ามเพศ และผู้มีสภาวะทางเพศกำกวม (LGBTI) ถูกแบ่งแยก เกิดข้อจำกัดในการเข้าถึงพื้นที่ทางสังคม และมีความเปราะบางที่จะถูกกระทำด้วยพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถูกเลือกปฏิบัติ และถูกจำกัดโอกาสในการใช้ชีวิต ข้อเสียเปรียบเหล่านี้ไม่เพียงจำกัด การได้ใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เขาควรมี แต่ยังเป็นการปล้นศักดิ์ศรีของพวกเขาไปด้วย (อดิสร จันทรสุข, 2560) ในความเป็นจริงความหลากหลายทางเพศไม่ใช่เรื่องใหม่ หรือเพิ่งเกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่แต่มีมานานแล้วในอารยธรรมต่างๆ ของมนุษย์ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2559) พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 เพียงฉบับเดียวที่ให้การคุ้มครองบุคคลข้ามเพศอย่างชัดเจน แต่การบังคับใช้กฎหมายยังคงเป็นสิ่งที่ต้องติดตามกันต่อไป ก่อนหน้าการตราพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวนี้ มีเพียงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เท่านั้นที่สามารถนำมาตีความเพื่อคุ้มครองบุคคลข้ามเพศได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชนห้ามการเลือกปฏิบัติ แต่ก็มีได้บัญญัติอย่างเจาะจงถึงอัตลักษณ์ทางเพศเอาไว้ (สกล โสภิตอาชาศักดิ์, 2560) ในยุคสมัยใหม่ได้เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมวัฒนธรรมที่สำคัญ และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมองในเรื่องเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ สิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคล และมุมมองต่อเพศวิถีของคนในสังคม ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาแนวคิดเสรีนิยมที่ให้ความสำคัญ และตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพ ความเท่าเทียมกันของมนุษย์ และการเคารพในสิทธิมนุษยชน (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2558) สิทธิมนุษยชนเป็นของทุกคนไม่ว่าผู้นั้นจะยากจนหรือร่ำรวย ทุกคนสมควรจะได้รับประโยชน์จากสิทธิเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม สิทธิทางวัฒนธรรม และสมควรได้รับสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง รวมทั้งสิทธิทางการศึกษา เพราะสิทธิมนุษยชนครอบคลุมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทย มีพันธกรณี ที่จะต้องปฏิบัติตาม เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ เป็นต้น (คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน, 2554) บุคคลทุกคนเกิดมาพร้อมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) มาตรา 4 กล่าวว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” จะเห็นได้ว่า เป็นการที่รัฐได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะให้ความรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคน มนุษย์ทุกคนจึงสามารถกำหนดคุณค่าของตนเองซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้

ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ แม้มีอัตลักษณ์และวิถีทางเพศแตกต่างไปจากผู้ต้องขังเพศชายและเพศหญิงทั่วไปก็ย่อมต้องได้รับความคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพ และได้รับความเสมอภาคในอันที่จะปฏิบัติต่อผู้ต้องขังดังกล่าวโดยไม่ลดทอนคุณค่าของความเป็นมนุษย์เพียงเพราะความแตกต่างในเรื่องเพศ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2558)

แนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของไทยในปัจจุบันยังคงมุ่งเน้นการควบคุมเป็นภารกิจหลัก โดยมีเป้าหมายด้านการควบคุมและยึดหลักอำนาจนิยมเป็นหลักการทำงานพื้นฐานในการทำงานของบุคลากรของกรมราชทัณฑ์ประกอบกับสภาพของผู้ต้องขังเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคม ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของเรือนจำคือพื้นที่สำหรับการลงโทษ การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังจึงเป็นประเด็นที่สังคมมิได้ให้ความสนใจหรือให้การสนับสนุนสิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ต้องขังอย่างจริงจัง แม้ว่าในภาพรวมพบว่า การดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังสอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง แต่กลับพบว่ากรมราชทัณฑ์ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังยังมีข้อจำกัดในการดำเนินงาน อันเนื่องมาจากบริบทแวดล้อมและเงื่อนไขในการจัดการหลายประการของเรือนจำและทัณฑสถาน ทั้งเรื่องจำนวนผู้ต้องขัง การจัดสรรทรัพยากรการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงในเรือนจำและทัณฑสถาน ทักษะคติเชิงลบต่อผู้ต้องขังและการไม่ให้ความสำคัญต่อสิทธิของผู้ต้องขัง การดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสวนทางกับการดำเนินงานด้านการควบคุมการกักขัง ดูแลงานด้านการจัดสวัสดิการของเรือนจำและทัณฑสถานโดยตัวชี้วัดความต้องการและฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันของผู้ต้องขังและกระแสวิพากษ์ ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวเหล่านี้ส่งผลต่อการกำหนดแนวทาง และประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน อย่างไรก็ตามก็ถือว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังของไทย ขึ้นอยู่กับปัจจัยและบริบทแวดล้อมหลายประการที่สำคัญ ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังทรัพยากรในการดำเนินการ นโยบายที่ชัดเจนและโครงสร้างการดำเนินงานที่เอื้อต่อการบริการเรียนรู้และความพร้อมในการปรับตัว การดำเนินงานเชิงบูรณาการจากภาคส่วนต่าง ๆ และกลไกของกระบวนการยุติธรรมที่ส่งผลต่อจำนวนผู้ต้องขัง (ปรีชญาณ์ นักพ่อน, 2562) นโยบายของรัฐไทยยังคงใช้การลงโทษจำคุกเป็นวิธีการดำเนินงานกระแสหลัก (Mainstream) ของการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเชื่อว่าการลงโทษจำคุกเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและได้ผลในการหาทางออกให้แก่สังคม แต่รัฐกลับไม่มีแนวนโยบายที่ดีในการดูแลผู้ต้องขัง ซึ่งมีจำนวนมากในปัจจุบัน แม้ว่าบุคลากรหลายส่วนจะเริ่มตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังตามหลักสิทธิมนุษยชน แต่การดำเนินงานที่แท้จริงยังคงต้องให้ความสำคัญกับภารกิจด้านการควบคุมมิให้ผู้ต้องขังหลบหนีเป็นหลักการบริหารเรือนจำส่วนใหญ่ จึงมุ่งเน้นการควบคุมที่เข้มงวด เป็นระบบอำนาจนิยมที่เน้นการสั่งการใช้อำนาจควบคุมผู้ต้องขังแบบเบ็ดเสร็จ ผู้ต้องขังจึงมีสถานะเป็นผู้อยู่ใต้การปกครองควบคุม ถูกลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ได้รับบริการตามสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่ควรจะเป็น (กฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาระ, 2560) และประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติและแนวปฏิบัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน ที่ใช้เป็นมาตรฐานการ ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังส่วนใหญ่ยังคงยึดตามเพศกำเนิดส่งผลให้ผู้ต้องขังไม่ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมสอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศที่เขาพึงได้รับภายใต้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 2558)

กอบเกียรติ กสิวิวัฒน์ (2560) ได้กล่าวถึง ความคับขันการจัดทำแผนพิเศษ เพื่อขังกลุ่มนักโทษที่มีความหลากหลายทางเพศว่า ก่อนหน้านี้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอกรมราชทัณฑ์ให้มีพื้นที่ควบคุมผู้ต้องขังหลากหลายเพศ โดยมีการแยกออกจากแดนทั่วไป แต่สถานการณ์ปัญหาในปัจจุบันเรือนจำทั่วประเทศไม่ได้มีผู้ต้องขังที่มีหลากหลายเพศจำนวนมากถึงขนาดที่ต้องตั้งเรือนจำเฉพาะ เนื่องจากในทางปฏิบัติเรือนจำเพศทางเลือกจะต้องพิจารณาจากความเป็นจริงและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยมิให้ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ถูกคุกคามทางเพศ ซึ่งการนำผู้ต้องขังเพศทางเลือกจากเรือนจำอื่นมาอยู่ส่วนกลาง หรือนำผู้ต้องขังเพศทางเลือกจากส่วนกลางไปอยู่เรือนจำเฉพาะอาจส่งผลต่อจิตใจของผู้ต้องขังได้ และจะเกิดความยากลำบากในการเข้าเยี่ยมของครอบครัวด้วย ดังนั้น ทางเลือกที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงให้กำหนดโซนเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ หากเรือนจำใดมีผู้ต้องขังเพศทางเลือกจำนวนมากให้แยกโซนพิเศษเช่นเดียวกับ เรือนจำมินบุรี เรือนจำกลางคลองเปรม และเรือนจำจังหวัดพิจิตร ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์ระบุว่า ปัจจุบันมีผู้ต้องขังลงทะเบียนว่าเป็นกลุ่มหลากหลายทางเพศประมาณ 4,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1 จากจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด 3 แสนคน โดยแบ่งเป็นกระเทย 1,800 คน, เกย์ 352 คน, ทอม 1,200 คน, ดี

1,000 คน และกลุ่มชายแปลงเพศประมาณ 34 คน และที่ผ่านมารวมราชทัณฑ์แบ่งกลุ่มเพศทางเลือกเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้ต้องขังชายที่แปลงเพศแล้ว ซึ่งจะมีการตรวจร่างกายและส่งตัวไปควบคุมที่แดนหญิง ส่วนชายที่มีพฤติกรรมเป็นหญิง หลังจากพิจารณาพฤติกรรมแล้วจะส่งไปที่แดนชายเพื่อรอการพิจารณา เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วก็ถูกส่งไปคุมที่แดนอื่นต่อไป ส่วนผู้ต้องขังหญิงรักหญิงจะแยกควบคุมตัวที่เรือนนอนตามมติคณะกรรมการ ส่วนผู้ต้องขังสองเพศยังไม่มีเรือนจำ แต่หากพบแนวทางปฏิบัติต้องยึดตามสำเนาทะเบียนราษฎรที่กำหนดเพศไว้เท่านั้น ซึ่งขั้นตอนหลังจากนี้ต้องรอคำวินิจฉัยจากแพทย์หรือคำสั่งศาลให้ผู้ต้องขังเลือกเพศเพื่อเป็นแนวปฏิบัติต่อไป ซึ่งเรือนจำกลางจังหวัดฉะเชิงเทรา มีข้าราชการและลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และพนักงานราชการตรวจพิสูจน์ ชายและหญิงรวมทั้งสิ้นมี 100 คน พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่

จากเหตุผลดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ของเรือนจำกลางฉะเชิงเทรา กรมราชทัณฑ์ มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการพัฒนาผู้ต้องขังในเรือนจำกลางฉะเชิงเทรา จึงมีความมุ่งมั่นสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเป็นผู้ต้องขังชายและหญิงในเรือนจำกลางฉะเชิงเทรา อันจะทำให้ทราบถึงการยอมรับและการเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศในเรือนจำ ตลอดจนปัจจัย และบริบทต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อความเท่าเทียมกันของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศภายในเรือนจำ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเรือนจำในปัจจุบัน ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านทรัพยากรมนุษย์อย่างมาก

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสาเหตุการกระทำผิด ปัญหาการจัดการความหลากหลาย และแนวทางการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการ หมายถึง ขบวนการที่ทำงานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ด้วยคนและทรัพยากรขององค์กร ซึ่งตามความหมายนี้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ได้แก่ ขบวนการ (process) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness)

การจัดการความหลากหลาย หมายถึง กระบวนการในการวางแผนและการปฏิบัติตามระบบขององค์กร รวมถึงแนวปฏิบัติในอันที่จะจัดการกับความหลากหลายของบุคลากรในองค์กรทั้งในส่วนของการสรรหา การรักษาไว้ และการให้รางวัลเพื่อก่อให้เกิดความได้เปรียบที่มาจากความหลากหลายและเป็นโอกาสที่จะหาทางจัดหรือลดข้อเสียเปรียบขององค์กรให้เหลือน้อยที่สุด

ความหลากหลายทางเพศ หมายถึง บุคคลที่แสดงพฤติกรรมทางกายแตกต่างจากลักษณะทางเพศที่ติดตัวมาแต่กำเนิด โดยหมายรวมถึงชายรักชาย หญิงรักหญิง รักทั้งสองเพศ และคนข้ามเพศ ทั้งยังเป็นบุคคลที่มีความพึงพอใจทางเพศกับบุคคลที่มีเพศเดียวกันกับตนเพียงอย่างเดียว หรือเป็นส่วนใหญ่ โดยที่อาจมี หรือไม่มีความสัมพันธ์ทางกายต่อกันก็ได้ คนที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาไม่ชัดเจน และกลุ่มคนที่มีลักษณะทางเพศที่อาจทำให้ได้รับผลกระทบทางสังคม

ผู้ต้องขัง หมายถึง นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง คนฝาก โดยนักโทษเด็ดขาด คือ “บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด และหมายความรวมถึงบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย” และคนต้องขัง คือ “บุคคลที่ถูกฝากขังไว้ตามหมายขัง”

2. ทบทวนวรรณกรรม

สภาพปัญหาและการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

ในการจัดการกลุ่มความหลากหลายทางเพศกระทำความผิดและต้องโทษตามกฎหมายในการจำแนกนักโทษก็ถูกจำแนกตามเพศกำเนิด กล่าวคือ หากคุณเป็นคนข้ามเพศ (Transgender) แปลงเพศจากชายเป็นหญิงแล้ว แต่ยังมีค่านำหน้าว่า ‘นาย’ ก็ต้องได้รับการปฏิบัติเทียบเท่ากับนักโทษชายที่ชอบเพศหญิง (Straight) คนอื่นๆ และถูกคุมขังในเรือนจำชายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยลักษณะของการเหมารวมด้วยเพศกำเนิดนี้ของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลาย

ทางเพศ โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่เป็นคนข้ามเพศจึงมีความกังวลและรู้สึกไม่ปลอดภัยที่จะเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศของตน ด้วยเกรงว่าอาจจะถูกเลือกปฏิบัติ หรือถูกปฏิบัติจากคนรอบข้างอันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจและการมีอคติไปจนถึงการใช้ความรุนแรง ถึงแม้เรือนจำในไทยจะมีสภาพที่ค่อนข้างแออัด แต่ก็มีระบบที่ก้าวหน้ามากกว่าหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว มีการแยกขังกลุ่มผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อให้คนกลุ่มนี้สามารถที่จะอยู่ในเรือนจำได้อย่างปลอดภัยและลดความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งในบางประเทศอย่างสหรัฐอเมริกายังไม่มีการใช้ระบบนี้ ทำให้ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ต้องถูกล่วงละเมิดหรือไม่ก็ถูกจับขังเดี่ยวและนำไปสู่การฆ่าตัวตายในที่สุด (จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์, 2561)

ดังนั้นกรมราชทัณฑ์มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการกระบวนการยุติธรรมในฐานะที่ต้องบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา สำหรับการบังคับคดีตามคำพิพากษาในกรณีศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลย เจ้าพนักงานเรือนจำจะดำเนินการกับจำเลยตามคำพิพากษาของศาลโดยมีวัตถุประสงค์ คือ การควบคุมตัวไว้ไม่ให้หนีและลงโทษ หรือแก้ไขฟื้นฟู ผู้ต้องโทษให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ซึ่งการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หมายถึง กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต่อเนื่องนับจากที่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำไปจนถึงปล่อยตัวผู้ต้องขัง ครอบคลุมถึงภารกิจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ทั้งในด้านการจัดบริการอบรมแก้ไขและการควบคุมดูแลผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบวินัย และไม่หลบหนีภายใต้หลักการที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจนกฎกระทรวงมหาดไทยที่ออกตามในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ โดยรายละเอียดของการจัดการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในสถานที่ควบคุมภายใต้ภารกิจของกรมราชทัณฑ์ สามารถแยกพิจารณาขั้นตอนและมาตรการในการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้เป็น 3 ช่วง ดังนี้ (กรมราชทัณฑ์, 2558.)

1. การรับตัวผู้ต้องขัง

การรับตัวผู้ต้องขัง เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยเริ่มตั้งแต่การรับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำตามหมายศาล หรือคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย และรวมไปถึงการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ต้องขังที่นำติดตัวเข้ามา การจำแนกลักษณะการแยกขังและการย้ายผู้ต้องขัง ตลอดจนการอบรมระเบียบวินัยเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพภายในเรือนจำได้

2. การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างถูกจองจำในเรือนจำ

กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ มีความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก เนื่องจากระยะเวลาที่ต้องโทษมีกำหนดเท่าไร ก็ต้องดำเนินการในเวลาที่มีอยู่ให้ผู้ต้องขังแต่ละคนสามารถกลับตนเป็นคนดีได้ ไม่ไปกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังปล่อย ในขณะที่เดียวกัน จะต้องควบคุมดูแลความมั่นคงปลอดภัยในด้านต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยโดยมีหลักการปฏิบัติออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ด้านการควบคุมดูแลผู้ต้องขัง การควบคุมและดูแลผู้ต้องขังมีหลักการดำเนินงาน ใช้การควบคุมผู้ต้องขังต้องใช้หลักวิชาชีพในการดำเนินการ อันได้แก่ หลักอาชีววิทยา ทัศนวิทยา ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ตลอดจนข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ มาตรฐานความโปร่งใส และมาตรฐานเรือนจำด้านต่างๆ มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน โดยยึดหลักกฎหมาย และระเบียบต่างๆ ควบคู่ไปกับหลักวิชาการ การนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ควบคุมผู้ต้องขัง เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การจัดอบรมสัมมนาให้แก่เจ้าพนักงานทุกระดับอย่างต่อเนื่อง การจัดทำมาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังให้ครบทุกเรือนจำ

ส่วนที่ 2 ด้านการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการตามภารกิจหลักอย่างต่อเนื่อง ในด้านการแก้ไขฟื้นฟู ได้แก่ การจัดการศึกษาทั้งระดับสายสามัญ และสายอาชีพ รวมทั้งการฝึกวิชาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงาน การจัดกิจกรรมพัฒนาจิตใจในรูปแบบต่างๆ อาทิ อบรมจิตภาวนา อบรมผู้ต้องขังต่างศาสนา อบรมตามประเภทของกลุ่มผู้ต้องขัง และอบรมผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ เพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจปรับเปลี่ยนทัศนคติ รวมทั้งจัดกิจกรรมด้านนันทนาการ ให้กับผู้ต้องขังในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดหางาน การให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวเข้าสู่สังคม เป็นต้น การให้การสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขังที่ต้องการขอรับความช่วยเหลือ และการติดตามผลหลังปล่อย

3. การปล่อยตัวผู้ต้องขัง

การควบคุมผู้ต้องขังจะสิ้นสุดลง เมื่อมีการปล่อยตัวผู้ต้องขัง ซึ่งขั้นตอนนี้ เจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง จะเกิดการผิดพลาดมิได้โดยเด็ดขาด แบ่งเป็นการปล่อยตัวแบบมีเงื่อนไข และแบบไม่มีเงื่อนไข รวมถึงกรณีผู้ต้องขังเสียชีวิตด้วย สำหรับ การปล่อยตัวแบบมี เงื่อนไข ได้แก่ กรณีที่ผู้ต้องขังได้รับวันลดวันต้องโทษจำคุก หรือได้รับการพักการลงโทษจำคุก ส่วนการปล่อยตัวแบบไม่มีเงื่อนไขนั้น ได้แก่ กรณีที่ผู้ต้องขังจำคุกครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล หรือ ได้รับการพระราชทานอภัยโทษหมู่ หรือกรณีเฉพาะราย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธรรสนัย อ่อนทอง (2562, น. 470) กล่าวว่า ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศตามลักษณะเพศที่กำหนด ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่คำนึงถึงเพศที่มีความหลากหลายที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศของผู้ต้องขังด้วย ตั้งแต่ขั้นตอนการระบุอัตลักษณ์ทางเพศของผู้ต้องขัง การตรวจค้นร่างกาย การพิจารณาจัดสถานที่คุมขัง รวมถึงความจำเป็นอื่น ๆ ดังนั้นประเทศไทยควรมีบทบัญญัติเฉพาะเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิในแต่ละขั้นตอนที่สำคัญเพื่อใช้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศที่กำหนดมาตรฐานให้แต่ละเรือนจำ ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับอัตลักษณ์ทางเพศของแต่ละบุคคล รวมถึงเพื่อช่วยช่วย บรรเทาความเสี่ยงจากการถูกล่วงละเมิด การกระทำทารุณกรรมทางเพศ ดังนี้ 1) การกำหนดขั้นตอนการระบุอัตลักษณ์ เสนอให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์ออกกฎกระทรวงตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดย ความเห็นชอบจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ กำหนดขั้นตอนการระบุอัตลักษณ์ของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทาง เพศ เพื่อให้เรือนจำสามารถทราบลักษณะเฉพาะของผู้ต้องขังตามกลุ่มความเสี่ยงและสามารถปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแต่ละ กลุ่มตามความเหมาะสมกับความเสี่ยงนั้น 2) การกำหนดขั้นตอนการค้นตัวผู้ต้องขัง เนื่องจากระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการตรวจร่างกายผู้ต้องขังเข้าใหม่และผู้ต้องขังเข้า - ออกเรือนจำ พ.ศ. 2561 ข้อ 9 และข้อ 13 ได้กำหนดการตรวจร่างกายผู้ต้องขังกรณีผู้ต้องขังชายที่ผ่านการศัลยกรรมแปลงเพศเป็นหญิง ไว้เพียงกรณีเดียวเพื่อให้ครอบคลุมกับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศทุกคนทุกลักษณะ ผู้ศึกษาเสนอให้บัญญัติ เพิ่มเติม ข้อ 9(4) ของระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการตรวจร่างกายผู้ต้องขังเข้าใหม่และผู้ต้องขังเข้า-ออกเรือนจำ พ.ศ. 2561 ดังนี้ “ผู้ต้องขังที่ผ่านการศัลยกรรมแปลงเพศเพียงบางส่วนหรือยังไม่ได้ศัลยกรรมแปลงเพศแต่มีการแสดงออก แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ให้ผู้ต้องขังดังกล่าวระบุเพศเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการตรวจร่างกาย หากไม่ใช่กรณีฉุกเฉิน เจ้าพนักงานจะต้องจัดให้ตามที่ผู้ต้องขังประสงค์” นอกจากนี้ เสนอให้กรมราชทัณฑ์ออกระเบียบโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 36(5) แห่งพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กำหนดรายละเอียดข้อมูล “เพศของเจ้าพนักงานผู้ทำการตรวจค้นร่างกาย” เพิ่มเติม ใน ทะเบียนประวัติของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ตั้งแต่วันรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่ เพื่อให้เกิดความชัดเจนใน การจัดเจ้าพนักงานผู้ทำการตรวจค้นในครั้งต่อไป

ลักษกร จันทพา (2561) กล่าวว่า ผู้ต้องขังข้ามเพศในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ ถูกควบคุมไว้ในเรือนจำตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายภายใต้เพศโดยกำเนิด การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังข้ามเพศปฏิบัติเช่นเดียวกับ ผู้ต้องขังทั่วไปภายใต้กรอบของกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขังภายในเรือนจำยึดข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขัง(ข้อกำหนดแมนเดลา)และข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rule) สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงผู้ต้องขังข้ามเพศไม่ได้แยกแดน คุมขังเป็นการเฉพาะแต่ละแยกแดน และแบ่งโซนในการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด กรณีผู้ต้องขังข้ามเพศที่ผ่าตัดแปลงเพศแล้วจะถูกแยกคุมขังจากผู้ต้องขังชายทั่วไป ทั้งตอนกลางคืนและกลางวัน ผู้ต้องขังข้ามเพศที่ยังไม่ผ่าตัดแปลงเพศ จะถูกแยกขังในช่วงเวลากลางวัน โดยให้ผู้ต้องขัง ประเภทที่เป็นกะเทยรวมอยู่ในห้องเดียวกัน และ ในเวลากลางวันจะให้อยู่รวมกันเฉพาะกลุ่มและ แยกออกจากผู้ต้องขังชายทั่วไป ภายใต้การดูแลของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์อย่างใกล้ชิด และกรณี ที่ไม่มีการแยกผู้ต้องขังข้ามเพศออกจากผู้ต้องขัง ชายทั่วไปเนื่องจากพื้นที่ภายในเรือนจำไม่เพียงพอ หากแต่ผู้ต้องขังกลุ่มนี้จะต้องได้รับการควบคุม ดูแลอย่างใกล้ชิด ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้ต้องขังข้ามเพศในเรือนจำยังคงมีอยู่ แต่จะเป็นในรูปแบบของลักษณะของการสมยอม การสมยอมแบบมีเงื่อนไขและไม่สมยอมมีปัญหา การทะเลาะวิวาท มีปัญหาการชิงไหวพริบ มีความ รุนแรง

ทางด้านอารมณ์และมีโรคติดต่อทาง เพศสัมพันธ์ ผู้ต้องขังข้ามเพศส่วนใหญ่มี ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองเมื่ออยู่ในเรือนจำชาย เพราะได้รับการดูแลจากผู้ต้องขังชาย และ ส่วนใหญ่ไม่ต้องการย้ายไปอยู่ในแดนเฉพาะ สำหรับผู้ต้องขังข้ามเพศ เนื่องจากมีความรู้สึก ว่า พวกตนแปลกแยกจากผู้ต้องขังอื่น รู้สึกอับอาย เมื่อต้องได้รับการตีตราว่าเป็นคนที่มีลักษณะ เบี่ยงเบนทางเพศ และถ้าย้ายไปอยู่ในแดนเฉพาะ ผู้ต้องขังข้ามเพศ ผู้ต้องขังมองว่าการอยู่ไกล จากภูมิลำเนา เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางมาติดต่อ เยี่ยมญาติระหว่างผู้ต้องขังอยู่ภายในเรือนจำ

จารุวรรณ คงยศ (2560) กล่าวว่า การใช้ชีวิตของกะเทยภายในคุก เป็นการใช้กระบวนการปลดปล่อยตัวตนและการใช้อำนาจควบคุม ผ่านกลไกการสร้างระเบียบวินัยต่อผู้ต้องขังในคุก แต่คุกก็ยังพอเปิดโอกาสให้ ผู้ต้องขังได้ผ่อนคลายบ้าง และพอรู้สึกตัวเองไม่ได้ถูกตัดขาดจากโลกภายนอกอย่างสิ้นเชิง โดยเปิดโอกาสให้ญาติมาเยี่ยมซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่เชื่อมโยงพวกเธอไว้กับโลกภายนอก ให้ผู้ต้องขังสามารถสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนในคุกได้โดยสมัครใจ และยอมให้มีวันหยุดพักและเวลาร่วมในช่วงวันเสาร์และวัน อาทิตย์ แต่สภาพแวดล้อมภายในคุกก็ไม่ได้เอื้อต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากนัก ส่วนใหญ่ก็จะนั่งพูดคุยจับกลุ่มกัน กะเทยบางคนก็จะอยู่กับคู่รักของตนเอง บางคนเขียนจดหมายหาญาติหรือเพื่อนที่อยู่นอกคุก นอกจากนี้หลังจากที่พวกเธอพอยอมรับกับชีวิตความเป็นอยู่ในคุกได้ ทุกคนเห็นว่าการใช้ชีวิตร่วมกับผู้ชายก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อการใช้ชีวิตของพวกเธอนัก แม้ว่าจะสร้างความอึดอัดใจในช่วงแรกๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไป พวกเธอก็สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันร่วมกับผู้ต้องขังชายได้ และยังได้รับการอำนวยความสะดวก ความช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ จากนักโทษชายอื่นๆ คุกซึ่งเป็นพื้นที่แห่งการควบคุม ตรวจสอบ เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยระเบียบ วินัย และกฎเกณฑ์ ผู้ต้องขังถูกกำหนดให้ใช้ชีวิตและดำเนินกิจกรรมที่สัมพันธ์กับพื้นที่และเวลาที่เคร่งครัด กะเทยต้องเผชิญกับกระบวนการปลดปล่อยตัวตนไม่เว้นแต่มีเพศภาวะและเพศวิถี อย่างไรก็ตามประสบการณ์และมุมมองของกะเทยที่สะท้อนในงานครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าในอีกแง่หนึ่งคุกก็ ยังพอเปิดโอกาสให้กะเทยใช้ชีวิตด้านเพศตามที่ตนเองปรารถนาได้บ้าง รวมทั้งยังเป็นพื้นที่ที่พวกเธอ และคนรักจำลองความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ ดังนั้นประสบการณ์ชีวิตเพศภาวะ และเพศวิถีของกะเทยในคุกมีความหลากหลายซับซ้อนและกลั่น คุกเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยอำนาจในการควบคุม ตรวจสอบ จับจ้องและสอดส่องความประพฤติของผู้ต้องขัง เป็นพื้นที่ที่มีกระบวนการปลดปล่อยตัวตนในทุกๆ ด้านไม่เว้นแม้มีมิติทางเพศ เป็นพื้นที่ที่กำกับชีวิตของพวกเธอในทุกๆ วันผ่านกิจวัตร ประจำวันที่สัมพันธ์กับตารางเวลาและพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกัน คุกกลับเป็นพื้นที่ที่ยินยอมให้พวกเธอ พองจะแสดงออกถึงเพศภาวะ อารมณ์ ความรู้สึกและความปรารถนาทางเพศได้ เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้กะเทยบางคนได้มีความรักและคนรักเป็นครั้งแรก ได้ใช้ชีวิตกับคู่รักที่คอยเลี้ยงดู เอาอกเอาใจพวกเธอเป็นพื้นที่ที่ทำให้กะเทยรู้สึกว่าจะไม่ต้องปิดบังเพศภาวะและเพศวิถีของตนเอง เนื่องจากคุกถูกตัด ขาดจากโลกภายนอกและจากคนที่พวกเธอคุ้นเคย รวมทั้งคุยกยังเป็นพื้นที่ที่หล่อหลอมเพศภาวะและเพศวิถีของพวกเธอให้ลื่นไหล ปรับเปลี่ยน ให้พวกเธอได้เรียนรู้และสำรวจเพศภาวะและเพศวิถีในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่ถูกขัดเกลามาและเติบโตขึ้นในสังคมกระแสหลักให้คุณค่ากับความสัมพันธ์แบบหญิงชายภายใต้สถาบันการสมรส

ฐิตยา เพชรมน (2559) ได้กล่าวถึงการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่สำคัญ เพื่อประโยชน์ในด้านการควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้ผู้ต้องขังหลบหนี ตลอดจนการควบคุมดูแลให้ผู้ต้องขังอยู่ในระเบียบวินัย ไม่ก่อความเดือดร้อนวุ่นวาย เป็นภารกิจที่สำคัญของเรือนจำและปัญหาที่สำคัญก็คือปัญหาในด้านการปกครองควบคุม ซึ่งการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจะช่วยให้เรือนจำรู้จักผู้ต้องขังดีขึ้น ได้ทราบประวัติข้อมูลความเป็นมาของผู้ต้องขังแต่ละคน รวมทั้งบุคลิกลักษณะและข้อบกพร่องต่างๆ ข้อควรสังเกต หรือข้อควรระวังในการควบคุม ซึ่งจะทำได้สามารถควบคุมผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดโอกาสการกระทำผิดระเบียบวินัย การก่อความเดือดร้อนวุ่นวายของ ผู้ต้องขังในเรือนจำ ตลอดจนการหักทักเรือนจำหลบหนี และประโยชน์ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้านการอบรมแก้ไข และพัฒนาพฤติกรรม การกิจหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเรือนจำคือการแก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง ให้เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมทั่วไปได้เมื่อพ้นโทษ โดยมุ่งเน้นให้การบำบัดรักษา ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การแก้ไขเพื่อพัฒนาจิตใจ และปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤตินิสัย รวมตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังให้มี ความรู้วิชาสามัญ วิชาชีพ มีทักษะและความ

ชำนาญในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคมภายนอก รวมทั้งให้ผู้ต้องขังได้รับการสงเคราะห์ในด้านต่างๆ ตาม ความเหมาะสม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การออกแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศในเรือนจำกลางฉะเชิงเทรา โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องโดยให้กลุ่มตัวอย่างเล่าอัตชีวประวัติ และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) อันจะทำให้ทราบถึงการพัฒนา รูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง การจัดการความหลากหลายในเรือนจำ และบริบทอื่นๆ อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเนื่องจากการศึกษาผู้มีความหลากหลายทางเพศมีข้อจำกัดตรงที่ประเด็นที่มีความอ่อนไหว (Sensitive) ทั้งนี้ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศมักถูกสังคมมองว่าเป็นคนผิดปกติ และเป็นความเบี่ยงเบนทางสังคม ดังนั้น คนกลุ่มนี้จึงมีแนวโน้มที่จะปกป้องตัวเองสูงจึงอาจมีการบิดเบือนข้อมูล หรือปรุงแต่งข้อมูลขึ้นมา ดังนั้นการจะเข้าถึงข้อมูลที่แท้จริง ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ตั้งแต่การสร้างความสัมพันธ์ สร้างความไว้วางใจ การพูดคุยให้คำปรึกษา และการเก็บข้อมูลของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศต้องมีการเก็บซ้ำหลายครั้ง

3.1.1 การวิจัยเชิงเอกสาร

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเอกสารโดยมีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1) เพื่อศึกษาแนวคิดด้วยผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ การจัดแบ่งจำแนกตามพื้นที่เพื่อนำแนวคิดด้านประสิทธิภาพการบริหารองค์การ (Organizational Effectiveness) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานในองค์การ รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์การ

2) เพื่อศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์ เช่น นโยบายวัตถุประสงค์การพัฒนาผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ บทบาทหน้าที่โครงสร้าง และการจัดระบบงานของการพัฒนาผู้ต้องขัง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) กล่าวคือ ตีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากเอกสารและนำเสนอเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารจะช่วยกำหนดกรอบการศึกษาวิจัยสำหรับดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยเชิงคุณภาพต่อไป

3.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้บริหารเรือนจำ ซึ่งเรือนจำฯ ตั้งอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (AEC) ได้แก่ เรือนจำกลางระยอง เรือนจำกลางชลบุรี และเรือนจำกลางฉะเชิงเทรา สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ และผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศในเรือนจำกลางฉะเชิงเทรา ลักษณะคำถามเจาะลึกในรายละเอียดของแต่ละปัญหาที่ค้นพบจากการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรทั้งสามกลุ่มนอกจากนี้หลังจากได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย (focus group) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ได้แก่ ผู้บริหารเรือนจำ เจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุมผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ

3.2 ขอบเขตในการวิจัย

3.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยศึกษาสภาพปัญหา สัมภาษณ์แบบเจาะลึก การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ

3.2.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย ศึกษาผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศในพื้นที่เรือนจำกลางฉะเชิงเทรา สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ และผู้บริหารเรือนจำฯ เรือนจำกลางระยอง เรือนจำกลางชลบุรี และเรือนจำกลางฉะเชิงเทรา

3.2.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลในเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561 ถึง ปัจจุบัน แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตำรา เอกสาร วิชาการ ช่วงที่สอง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกต วิเคราะห์ประเมินผล รวมทั้งสรุป และข้อเสนอแนะ

3.2.4 ขอบเขตด้านประชากร

1) ประชากรของการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 4 กลุ่ม

ผู้บริหารเรือนจำ 6 คน

เจ้าหน้าที่ 6 คน

ผู้ต้องขังชายที่มีความหลากหลายทางเพศ 20 คน

ผู้ต้องขังหญิงที่มีความหลากหลายทางเพศ 10 คน

2) การสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สำคัญที่สุด คือ ตัวผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือที่จะได้มา ซึ่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยมีการเตรียมตัวให้พร้อมในส่วนของการรู้ โดยการทำความเข้าใจกับแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เลือกใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง มีแนวคำถาม ไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นรายการของประเด็นที่จะศึกษา โดยผู้วิจัยนำมาเป็นหัวข้อการสนทนา ที่มีความครอบคลุมเนื้อหาข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดำเนินการตามขั้นตอนการสัมภาษณ์ 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นเริ่มสัมภาษณ์ ขั้นสัมภาษณ์เนื้อหา และขั้นยุติการสัมภาษณ์ ซึ่งประยุกต์มาจากแนวคิดการสัมภาษณ์เชิงลึกของเบอร์รี่ (Berry, 1999) เพื่อสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกสบายใจและให้ข้อมูลเชิงลึกได้มากขึ้น

3.4 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้วิธีในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 2 วิธี วิธีแรก คือ การให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณาให้ความเห็น วิธีที่สอง คือ การนำแนวคำถามไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ แล้วจึงทำการปรับแก้ก่อนนำไปใช้จริง

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.5.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) ผู้ทำการวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารด้านวิชาการจากแหล่งข้อมูล และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และงานวิจัยต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยนโยบาย แผนงาน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการ รายงานวิจัย บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ ตลอดจนรายงานการประชุมต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะทำให้ทราบถึงสาเหตุการกระทำผิด ปัญหาการจัดการความหลากหลาย และแนวทางการจัดการความหลากหลายของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศในเรือนจำกลางฉะเชิงเทรา

3.5.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Data) หรือจากพื้นที่ที่ทำการวิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ดังนี้ 1) ผู้ทำการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบตัวต่อตัวเพื่อเปิดเผยสิ่งสนใจ ความเชื่อทัศนคติของผู้ตอบ โดยเตรียมคำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยการกำหนดคำถามออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย ก่อนเริ่มการทำการ

สัมภาษณ์ผู้ทำการวิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียง ระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้ทำการวิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์แบบต่อนักกับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และมีการทดสอบคำถามและคำตอบเพื่อเป็นแนวทางในการถามคำถามต่อไป โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30-60 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แต่ละรายจะทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะไม่พบข้อสงสัยหรือไม่มีความใหม่เกิดขึ้นจึงหยุดการสัมภาษณ์ 2) ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้ทำการวิจัยจะใช้การจดบันทึกสรุปสั้น ๆ เฉพาะประเด็นที่สำคัญ และเมื่อจบการสัมภาษณ์ จะทำการบันทึกข้อมูลอื่น ๆ ที่เห็น เช่น ลักษณะท่าทาง ลักษณะน้ำเสียง ตามความเป็นจริงโดยไม่มีการตีความ นอกจากนี้ยังได้บันทึกเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ทำการวิจัยขณะที่รวบรวมข้อมูล ซึ่งการเขียนบันทึกสรุปสั้น ๆ ดังกล่าวมีประโยชน์สำหรับผู้วิจัยในการมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหัวข้อสรุป 3) ข้อมูลจะถูกนำมาทำการบันทึกและถอดเทปรายวัน เพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ครบถ้วน เพื่อนำไปศึกษาเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป และข้อมูลที่ได้นำมาผู้ทำการวิจัยจะนำมาถอดเทปคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค แล้วตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งด้วยการ ฟังเทปบันทึกเสียงซ้ำ

3.6 ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้นำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ดังนี้

3.6.1 ผู้สัมภาษณ์สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในตัวผู้ทำการวิจัยซึ่งจะมีผลต่อความถูกต้องและเป็นจริงของข้อมูล

3.6.2 การยืนยันความถูกต้องของข้อมูล (Member Checking) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ได้จดบันทึกอย่างละเอียดและอธิบายอย่างชัดเจนนำกลับไปให้ผู้สัมภาษณ์ยืนยันความถูกต้องของข้อมูลว่าข้อมูลเป็นจริงตรงกับความรู้สึกรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์หรือไม่

3.6.3 ตรวจสอบความไว้วางใจได้ของข้อมูล (Dependability) โดยการนำข้อมูลไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษานานาชาติเพื่อยืนยันความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

3.6.4 ความสามารถในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ (Transferability) โดยการเขียนระเบียบวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และบริบทที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือของการวิจัยในการที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน

3.6.5 การยืนยันผลการวิจัย (Conformability) โดยการที่ผู้ทำการวิจัยจะเก็บเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้เป็นอย่างดี พร้อมสำหรับการตรวจสอบ (Audit Trail) เพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่ได้ไม่มีความลำเอียงหรือเกิดจากการคิดขึ้นของผู้วิจัย

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัย ทำโดยนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมถึงประวัติส่วนตัว ทศนคติ ค่านิยม ความต้องการ รวมถึงบริบทด้านสภาพแวดล้อมมาประกอบกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ความหมายกับข้อมูลที่ได้นำมา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเรือนจำ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ และสัมภาษณ์ผู้ต้องขัง การจัดทำและจัดเก็บข้อมูล ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปและการบันทึกภาคสนามในลักษณะของการพิมพ์ข้อความ เพื่อความสะดวกในการนำมาวิเคราะห์ภายหลังต่อไปมาอ่านหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูลที่ได้ และพิจารณาประเด็นที่สำคัญ 2) นำข้อมูลกลับมาอ่านอีกครั้งโดยละเอียดทุกบรรทัด และจึงตีความ พร้อมทำการตั้งข้อความหรือประโยคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ 3) นำข้อความหรือประโยคที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมาไว้กลุ่มเดียวกัน โดยมีรหัสข้อมูลกำกับทุกข้อความหรือทุกประโยค แล้วจึงตั้งชื่อคำสำคัญ ซึ่งจะจัดเป็นทั้งกลุ่มใหญ่ (Themes) และ กลุ่มย่อย (Sub-theme) ที่อยู่ภายใต้ความหมายของกลุ่มใหญ่ ซึ่งกระบวนการดังกล่าว คือ การสร้างหัวข้อสรุป และกลุ่มหัวข้อสรุปแนวคิดในตัวข้อมูล อธิบายว่ากระทำโดยอ่านทบทวนข้อมูลปฐมภูมิที่อยู่ในรูปข้อความทางภาษา (Textual Primary Data) ซึ่งเก็บรวบรวมได้จากแหล่งต่าง ๆ ในภาคสนาม เสร็จแล้วจึงแบ่งแยกข้อมูลดังกล่าว ออกเป็นส่วนย่อย

(Breaking Down) ตามหน่วยความหมาย (Meaning Unit) หรือหน่วยวิเคราะห์ (Analysis Unit) ในระดับเบื้องต้น จากนั้นทำการกำหนดข้อความสั้น ๆ เพื่อใช้เป็นมโนทัศน์ หรือหัวข้อสรุปแนวคิดที่สะท้อนความหมายสำคัญทั้งที่ปรากฏชัดแจ้งและแฝงอยู่ในข้อมูลส่วนย่อยนั้นแล้วจึงนำหัวข้อสรุปแนวคิดที่มีความหมายคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันมาจัดเป็นกลุ่มหัวข้อสรุป แนวคิด (Conceptual Categories) ต่าง ๆ กลายเป็นหน่วยความหมายของข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และมีระดับความเป็นนามธรรมมากขึ้น 4) ใช้การเขียนบรรยายสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียดและชัดเจน โดยจะไม่มี การนำทฤษฎีไปควบคุมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้ เพื่อแสดงความชัดเจนบนพื้นฐานของข้อมูลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยเอกสาร และเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้หลักการ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร เพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ สำหรับเป็นแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพของเรือนจำกลางจะเชิงเทราต่อไป

4. ผลการวิจัย

4.1 การศึกษาสาเหตุการกระทำผิด ปัญหาการจัดการความหลากหลาย และแนวทางการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

ผลการศึกษาสาเหตุการกระทำผิด ปัญหาการจัดการความหลากหลาย และแนวทางการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ พบว่า

1. สาเหตุการกระทำผิด

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า สาเหตุการกระทำผิดของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้วิจัยวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงสาเหตุสำคัญ ๆ ได้แก่ การศึกษา การประกอบอาชีพ สภาพครอบครัว และเศรษฐกิจและสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ด้านการศึกษา

การศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้รายได้ที่ได้จากการทำงานไม่พอต่อรายจ่ายในปัจจุบัน กอปรกับความต้องการของตนเอง ดังนั้นเพื่อความอยู่รอด และดำรงชีวิตในสังคม อีกทั้งได้รับความกดดันรอบข้างไม่ว่าจะจากเพื่อน จากสังคมรอบข้าง ทำให้ถูกชักชวน ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี ทำให้เกิดคดีมากมาย เช่น ค้ายาเสพติด ลักขโมย ปล้น การฆาตกรรม เป็นต้น

1.2 ด้านการประกอบอาชีพ

ในปัจจุบันค่าครองชีพมีอัตราที่สูงขึ้น ทำให้ผู้มีรายได้น้อยเดือดร้อน ทำให้ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม พ่อแม่ต้องทำงานไม่มีการดูแล เอาใจใส่ลูกเท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุให้กระทำผิดได้เช่นกัน

1.3 ด้านสภาพครอบครัว

ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจน ถึงปานกลาง ครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง ทำมาหากินไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน พ่อและแม่ไม่สนใจลูกทั้งลูกให้อยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ทำให้เด็กไปกับเพื่อนหนีเรียน เรียนไม่จบหรือพ่อแม่เลิกกันทั้งลูกไว้กับย่าซึ่งไม่มีงานทำ ปู่ก็ทำงานไม่ได้ แรก ๆ ก็ส่งเงินมาให้ใช้จ่ายภายในครอบครัว แต่พอพ่อแม่ต่างไปมีครอบครัวใหม่ ก็ไม่ได้ส่งเงินมาให้อีกเลย

1.4 ด้านเศรษฐกิจและสังคม

เศรษฐกิจและสังคม มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก ค่าครองชีพวันจะยิ่งขยับสูงขึ้น ทำให้เงินเดือนที่ได้รับไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย อีกทั้งสังคมไม่ค่อยให้ออกาสผู้ต้องขังที่พ้นโทษไป ได้แก่ให้ตัวเองหรือไม่เชื่อว่าผู้ต้องขังที่พ้นโทษไป จะกลับตัวได้ ยกเว้นจะมีทุนเปิดร้านของตนเอง และมักถูกละเลยจากสังคม ไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาชีวิตผู้ต้องขัง เมื่อพ้นโทษมาจึงทำให้เราหางานทำยาก เพราะเคยติดคุกมาก่อน ทำให้มีการดิ้นรนเอาตัวรอดเพื่อให้อยู่ในสังคม ทำให้กระทำผิดด้วยการขโมย ปล้น ฆาตกรรม

2. ปัญหาการจัดการความหลากหลายทางเพศ

ด้านปัญหาในความหลากหลายทางเพศของต้องขัง พบว่า ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศนั้น ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ ทำให้เกิดปัญหาน้อยมาก และในแต่ละวันนั้นผู้ต้องขังมีกิจกรรมทำกันทุกคน มีเวลาพักก็น้อย ทำให้ไม่มีปัญหาใด ๆ และผู้ต้องขังมีความพึงพอใจในการจัดการของเรือนจำ ในเรื่อง 1) ด้านการศึกษา ซึ่งผู้ต้องขังบอกว่า เป็นนโยบายที่ดีมาก ตอนอยู่ภายนอกไม่มีโอกาสได้เรียน 2) การจัดสวัสดิการ เรือนจำเข้าใจสภาวะของผู้ต้องขัง พยายามทุกวิถีทางเพื่อจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังให้ดีขึ้นเมื่อออกจากเรือนจำ มีการจัดสวัสดิการให้ เช่น การอบรมฝึกอาชีพ การบริการของใช้ที่จำเป็น การทำงานหารายได้ระหว่างคุมขัง 3) การควบคุมและความเสมอภาค ผู้คุมกับผู้ต้องขังอยู่ด้วยกันแบบกัลยาณมิตร ทำให้ไม่เกิดปัญหาในการจัดการในเรือนจำ มีเพียงปัญหาเล็ก ๆ น้อย ประจำวันที่ผู้ควบคุมสามารถจัดการดูแลได้ เช่น กิจกรรมการเรียนอาชีพที่ตุนถนัด การพูดจากัน เป็นต้น

3. แนวทางการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

ด้านแนวทางการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ พบว่า ทางเรือนจำปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยความเสมอภาค มีกัลยาณมิตรต่อกัน มีความเข้าใจกัน ซึ่งปัจจุบันมีมาตรการที่เป็นระบบรัดกุม สามารถควบคุมความเสมอภาคได้มากขึ้นและต่อเนื่อง อีกทั้งผู้ต้องขังมีความเข้าใจในการปฏิบัติตนได้ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของเรือนจำเป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้ต้องขังได้รับการส่งเสริมด้านการศึกษา ด้านการจัดสวัสดิการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขัง และด้านการควบคุมความเสมอภาค ทั้งนี้ เนื่องมาจากทางเรือนจำได้ดำเนินการในการจัดการผู้ต้องขังตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด มีการประชุมวางแผน ทบทวนการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และด้วยการดูแลเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่เรือนจำ ทำให้ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศกับผู้ต้องขัง (ปกติ) อยู่ด้วยความเข้าใจกันและมีความสงบสุข

4.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเลือกกลุ่มเป้าหมาย 2) การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง 3) การดำเนินการ ประกอบด้วย 3.1 ด้านการศึกษา 3.2 การจัดสวัสดิการ 3.3 ด้านการควบคุมความเสมอภาค และ 4) ติดตามประเมินผล เมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1. การเลือกกลุ่มเป้าหมาย

เรือนจำมีการอบรมเป็นการให้ความรู้กับผู้ต้องขังเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการใช้ชีวิตในเรือนจำ จากนั้นชี้แจงถึงนโยบายของเรือนจำที่มีให้กับผู้ต้องขัง จากนั้นจึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะนำมาเข้ากิจกรรม สำหรับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเข้าร่วมในกิจกรรมใดก็ได้ แต่ก่อนจะเลือกผู้ต้องขังประเภทใด จะพิจารณาในแง่ของคดี ของพฤติกรรม โดยการจัดกิจกรรมควรจัดกิจกรรมเป็นรุ่น ๆ รุ่นละประมาณ 30 – 50 คน หรือมากกว่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรม สถานที่ วิทยาการ ฯลฯ มีทั้งกิจกรรมระยะสั้นสำหรับผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และกิจกรรมระยะยาว สำหรับผู้ต้องขังที่ต้องโทษนานหลายปี

2. การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

เพื่อให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จ จึงต้องมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง หรือการประเมินเป็นรายบุคคล ในขั้นตอนนี้ผู้คุมต้องศึกษาผู้ต้องขังมาก่อนแล้ว ว่าแต่ละรายเป็นอย่างไร เพื่อที่จะทำให้สามารถรู้จักผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ซึ่งจะต้องเจาะลึกถึงพฤติกรรมและสาเหตุการกระทำผิดของผู้ต้องขังแต่ละคน โดยเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ศึกษาประวัติจากเอกสาร และจากการเปิดเผยของผู้ต้องขัง การสังเกตพฤติกรรม การใช้แบบประเมินทางจิตวิทยา เพื่อจะนำมาวิเคราะห์ จัดประเภท แยกประเภท ชี้แนะ และนำเข้าสู่กิจกรรมได้อย่างเหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละคนต่อไป ซึ่งในขั้นตอนนี้จะแบ่งผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นกลุ่มตามความสนใจ และสมัครใจ ประชุมวางแผน เชิญวิทยากร สถานที่ที่เหมาะสมจัดกิจกรรมต่าง ๆ

3. การดำเนินการ

ในขั้นตอนนี้ เป็นการดำเนินการกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ในแต่ละกลุ่มตามกิจกรรมที่กำหนดไว้เป็นไปตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนหลักเพราะเป็นเนื้อหาสำคัญของการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของผู้ต้องขังในคดีต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเริ่มจากการให้ความรู้ ให้ความเข้าใจ การฝึกทักษะ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และนำไปสู่การปรับพฤติกรรม นำ

กระบวนการกลุ่มมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสมาชิก ซึ่งสมาชิกจะต้องอยู่ด้วยกันเป็นเวลานาน ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ ซึ่งจะจัดอย่างไรขึ้นอยู่กับภาวะวิเคราะห์สาเหตุและจัดประเภทผู้กระทำผิด แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในภาพรวมแล้วก็ต้องขึ้นอยู่กับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

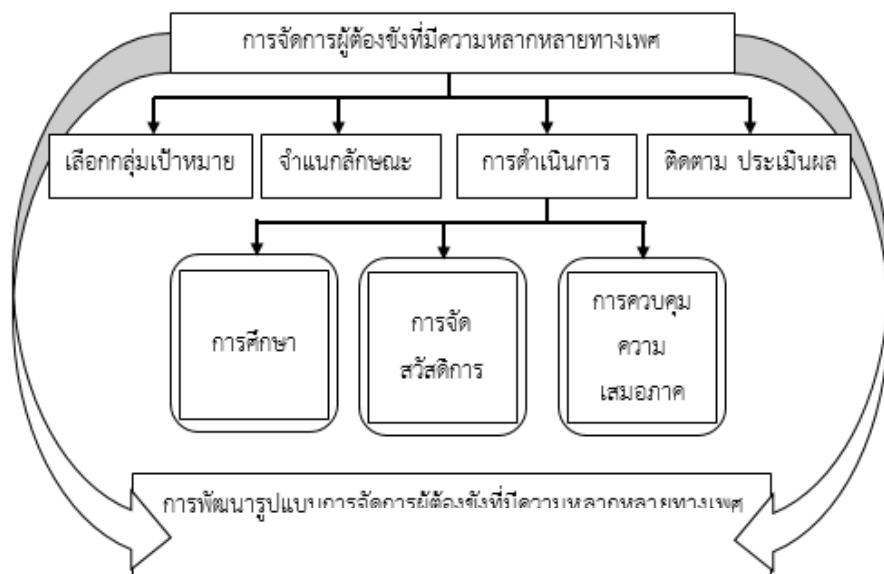
3.1 ด้านการศึกษา ให้การศึกษากับผู้ต้องขังในระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา และสายอาชีพ

3.2 ด้านการจัดสวัสดิการ ในด้านการประกอบอาชีพ มีการอบรมอาชีพอย่างน้อยคนละ 1 อาชีพ เพื่อให้มีทักษะในการประกอบอาชีพหลังพ้นโทษ และมีการส่งผู้ต้องขังไปยังสถานประกอบการภายนอกเรือนจำเพื่อการปฏิบัติจริง และการหารายได้ระหว่างต้องขัง เพื่อเป็นทุนเมื่อพ้นโทษ

3.3 ด้านการควบคุมความเสมอภาค มีการดูแล เอาใจใส่ผู้ต้องขังอย่างใกล้ชิด เพื่อการควบคุมและความเสมอภาค

4. ติดตาม ประเมินผล

มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการและรายงานการดำเนินงาน เพื่อทราบถึงผลการดำเนินงานและปรับปรุงการดำเนินงานในครั้งต่อไปได้ และติดตามผู้ต้องขังหลังปล่อยตัวแล้ว จะได้ทราบถึงการดำเนินงานประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม

รูปภาพที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

5. อภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษาสาเหตุการกระทำผิด ปัญหาการจัดการความหลากหลาย และแนวทางการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

ผลการศึกษาสาเหตุการกระทำผิด ปัญหาการจัดการความหลากหลาย และแนวทางการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ เมื่อพิจารณาพบว่า

1. สาเหตุการกระทำผิด

สาเหตุการกระทำผิดของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้วิจัยวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงสาเหตุสำคัญ ๆ ได้แก่ การศึกษามีระดับการศึกษาน้อย การประกอบอาชีพต่าง ๆ ก็ไม่มีโอกาสได้เงินเดือนมากพอใช้จ่ายในการดำรงชีวิต สังคมรังเกียจไม่ให้อีกโอกาสแก่ผู้กระทำผิดเข้าทำงาน เพราะกลัวว่าจะทำให้ตนเดือดร้อนได้ในภายหลัง สอดคล้องกับปรัชญาญ์ นัก

พื่อน (2562) กล่าวว่า เมื่อบุคคลกระทำผิด และถูกตัดสินจำคุกมักถูกละเลยจากสังคม โดยไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาชีวิตผู้ต้องขัง หากเทียบกับผู้ต้องขังโอกาสในสังคมกลุ่มอื่น สิ่งนี้จึงนับเป็นการตอกย้ำผู้กระทำผิด และสอดคล้องกับบรรพต พูนรัง (2556) กล่าวว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำได้ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านการอบรม ได้แก่ การอบรมวิชาชีพ การอบรมด้านจิตใจ การอบรมด้านระเบียบวินัย 2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ด้านปัจจัยทางสังคมภายหลังพ้นโทษ ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและสังคม ด้านภาวะทางเศรษฐกิจ ด้านการติดต่อสัมพันธ์กับอาชญากร 3) ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ ด้านการถูกชักจูงให้กระทำความผิด ด้านความไม่เกรงกลัว กฎหมาย ด้านทัศนคติต่อการถูกลงโทษ ด้านลักษณะนิสัยและความรับผิดชอบส่วนตัว 4) ปัจจัยด้านการตัดสินใจเชิงเหตุผลในการลงมือกระทำความผิด ได้แก่ ด้านมูลค่าของทรัพย์สินที่ขโมยจะลงมือกระทำความผิดด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและผู้ร่วมกระทำความผิด และฟาคิมะห์ ชันธศักดิ์ (2557) กล่าวว่า สาเหตุกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านครอบครัว ขาดการทำหน้าที่ดูแล อบรมเลี้ยงดู ปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรมให้ถูกต้อง ขาดความรัก การดูแลเอาใจใส่ทั้งในด้านการเรียน และการคบเพื่อนจากพ่อแม่รวมทั้งขาดคำปรึกษาที่ดีและคอยแนะนำช่วยเหลือจาก พ่อแม่เมื่อมีปัญหา 2) ปัจจัยด้านสังคม เกิดการเลียนแบบความประพฤติที่ไม่ดีจากบุคคลรอบข้างเมื่อเด็กและเยาวชนขาดความหนักแน่น ทางจิตใจจึงอาจถูกรอบข้างชักจูงจากบุคคลรอบข้างได้ง่าย ทำให้เด็กหรือเยาวชนหลงกระทำความผิด 3) ปัจจัยด้านความผิดปกติของร่างกายและจิตใจ เกิดจากความผิดปกติของร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทำให้อารมณ์ของเด็กหรือ เยาวชน ขาดความยับยั้งชั่งใจไม่สามารถควบคุมตนเองได้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ดีและหลงกระทำความผิดจน นำไปสู่การกระทำที่รุนแรงต่อสังคมและคนรอบข้าง

2. ปัญหาการจัดการความหลากหลายทางเพศ

ด้านการจัดการความหลากหลายทางเพศนั้น เรือนจำได้ปฏิบัติตามคำสั่งที่ขบด้วยกฎหมายภายใต้เพศโดยกำเนตการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่นเดียวกับผู้ต้องขังทั่วไปภายใต้กรอบของกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายในเรือนจำ ยึดข้อกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง และผู้ต้องขังหญิงข้ามเพศ ไม่ได้แยกแดนคุมขังเป็นการเฉพาะ แต่จะแยกแดนและแบ่งโซนในการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศนั้น ปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบ ทำให้เกิดปัญหาน้อยมาก และในแต่ละวันนั้นผู้ต้องขังมีกิจกรรมทำกันทุกคน มีเวลาพักกันน้อย ทำให้ไม่มีปัญหาใด ๆ และผู้ต้องขังมีความพึงพอใจในการจัดการของเรือนจำ ในเรื่อง ด้านการศึกษา การจัดสวัสดิการ และการควบคุมและควบคุมความเสมอภาค สอดคล้องกับปรีชญานันท์ นักพื่อน (2562) กล่าวว่า การกำหนดแนวปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ในแต่ละด้านย่อมนำไปสู่คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังตลอดระยะเวลาที่ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำ หรืออาจกล่าวได้ว่า เรือนจำได้กลายมาเป็นสังคมหรือโลกของผู้ต้องขังที่ต้องมีการกำหนดกฎระเบียบ กติกาในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยกรมราชทัณฑ์ในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางและมาตรการในการดูแล ควบคุม และพัฒนาผู้ต้องขัง ซึ่งภารกิจพื้นฐานที่สำคัญคือ การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขัง โดยต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างหลักสิทธิขั้นพื้นฐานแห่งความเป็นมนุษย์และแนวนโยบายในการดำเนินงานด้านแนวทางการลงโทษผู้กระทำผิดโดยการจำคุกเพื่อเป้าหมายในการปกป้องสังคม และ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังที่นับว่าเป็นผู้กระทำผิดต่อสังคม เพื่อให้เกิดแนวทางการจัดสวัสดิการ ให้แก่ผู้ต้องขังที่เหมาะสม

3. แนวทางการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

เรือนจำปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยความเสมอภาค มีกัลยาณมิตรต่อกัน มีความเข้าใจกัน ซึ่งปัจจุบันมีมาตรการที่เป็นระบบรัดกุม สามารถควบคุมความเสมอภาคได้มากขึ้นและต่อเนื่อง อีกทั้งผู้ต้องขังมีความเข้าใจในการปฏิบัติตนได้ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของเรือนจำเป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้ต้องขังได้รับการส่งเสริมด้านการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา ได้รับสวัสดิการช่วยเหลือสิ่งของที่เป็น สอดคล้องกับกรมราชทัณฑ์ (2560) กล่าวว่า กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงยุติธรรมที่มีภารกิจด้านการควบคุมผู้กระทำความผิด ตามคำพิพากษาของศาลควบคุมไปกับการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมให้ผู้กระทำผิดเหล่านั้นเป็นคนดีเพื่อกลับคืนสู่สังคม ซึ่งส่วนหนึ่งของการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังได้นำ “การศึกษา” มาใช้ประกอบด้วย การศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ ระดับอุดมศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ที่สอดคล้องกับบริบท

ผู้ต้องขังแต่ละประเภท ตามความสนใจ ความต้องการโอกาสความพร้อม ศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาผู้ต้องขังให้มีความชัดเจน เพื่อเรือนจำ ทักษสถานในฐานะผู้ปฏิบัติ จะได้มีแนวทางในการปฏิบัติให้ตรงตามเป้าประสงค์อย่างเป็นรูปธรรมและการปฏิบัติงานด้านการศึกษามีรายละเอียดการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ตลอดจนมีองค์ความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะที่มีคุณค่าต่อการรวบรวม และถ่ายทอดให้กับบุคลากร เพื่อให้เป็นมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขัง และนิติพล ธาระรูป (2561, น. 76) กล่าวว่า การพัฒนาให้ผู้ต้องขังมีจิตสำนึกการทำดี ละชั่ว กลัวยาบ การให้ความรู้ด้วยการฝึกทักษะวิชาชีพที่ตอบสนองทั้งความต้องการของผู้ต้องขังและตลาดแรงงาน ให้การศึกษาในระดับต่าง ๆ ให้สามารถอยู่ในสังคมได้ เมื่อพ้นโทษให้มีอาชีพรองรับ เป็นการเพิ่มโอกาสการมีงานทำของผู้ต้องขัง

5.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันการพัฒนารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเลือกกลุ่มเป้าหมาย 2) การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง 3) การดำเนินการ ประกอบด้วย (1) ด้านการศึกษา (2) การจัดสวัสดิการ (3) ด้านการควบคุมความเสมอภาค และ 4) ติดตามประเมินผล ซึ่งเน้นการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศให้กับผู้ต้องขังให้มีความรู้ มีทักษะการประกอบอาชีพ ได้รับสวัสดิการอย่างเสมอภาคเหมาะสม สอดคล้องกับนิติพล ธาระรูป (2561) ที่ศึกษาวิจัยรูปแบบการปฏิรูปเรือนจำ และกระบวนการคืนผู้ต้องขังสู่ชุมชนสันติสุข โดยมีการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ 1) การรับตัวผู้ต้องขัง 2) การดำเนินการพัฒนาพฤตินิสัย ประกอบด้วย (1) การพัฒนาจิตใจ (2) การให้การศึกษา (3) การจัดสวัสดิการ (4) การส่งเสริมสุขภาพ (5) การจัดการสิ่งแวดล้อม 3) เตรียมการปล่อยตัว ประกอบด้วย (1) การสร้างสังคมอบอุ่น (2) การหลุดพ้นอาชญากรรม (3) การจัดตั้งกองทุนพึ่งพาตนเอง และ 4) การดูแลหลังการปล่อยตัว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาพฤตินิสัยให้กับผู้ต้องขังให้มีความรู้ มีทักษะการประกอบอาชีพ มีสุขภาพดี สร้างสังคมอบอุ่น พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม โดยนาระบบคณะกรรมการหมู่บ้านในเรือนจำดูแลผู้ต้องขัง ซึ่งในเรือนจำอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้ผู้ต้องขังมีอัตราการกระทำผิดซ้ำต่ำเพียงร้อยละ 11 และไม่พบสารเสพติดและสิ่งของต้องห้ามในเรือนจำร้อยละ 100

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยด้านวิชาการ

1) มีการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติและช่วยเหลือต่อกลุ่มผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศที่ชัดเจนกว่าเดิมให้มากขึ้น พร้อมทั้งมีการติดตามประเมินอย่างจริงจัง

2) มีการรณรงค์ให้เกิดการยอมรับผู้พ้นโทษ เพื่อให้โอกาสผู้ต้องขังสามารถดำเนินชีวิตของตนในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อลดโอกาสในการกลับมากระทำผิดซ้ำ เช่น ทำ MOU กับสถานประกอบการ

6.2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยด้านการนำไปใช้

1) ควรมีการกำหนดแนวทางการดูแลผู้ต้องขังในกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศให้เหมาะสมต่อไป เช่น มีการจัดห้องอาบน้ำ ห้องสุขา จัดสวัสดิการที่เหมาะสม ด้วยการจัดด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามความต้องการของผู้ต้องขัง

2) ผลการศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการลดปัญหาหรือผลกระทบต่อนิติหรือความต้องการพื้นฐานของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ทางกายภาพ ซึ่งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทในการออกกฎหมาย ที่สามารถลดผลกระทบต่อนิติหรือความต้องการพื้นฐานของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศได้

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษารูปแบบการจัดการผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ผลการวิจัยที่มีคุณภาพมากขึ้น

2) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพชีวิตหลังพ้นโทษของผู้ต้องขัง เพื่อหาแนวทางในการจัดการและเป็นการเปิดโอกาสให้สถานประกอบการในเขตพื้นที่มีส่วนร่วมได้แสดงความคิดเห็นถึงความต้องการมากขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2558). *บทสรุปสำหรับผู้บริหารเกี่ยวกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2557 – 2561*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- กรมราชทัณฑ์. (2558). *แผนปฏิบัติการ กรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2559-2562*. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- กรมราชทัณฑ์. (2560). *คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้ต้องขัง*. กรุงเทพฯ: ส่วนส่งเสริมการศึกษา สำนักพัฒนาพฤตินิสัยกรมราชทัณฑ์.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาระ. (2560). *การขับเคลื่อน ‘คุกไทย’ สู่ ‘เรือนจำสุขภาวะ’*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- กอบเกียรติ กสิวิวัฒน์. (2560). *กรมราชทัณฑ์ ส่งแยกขังนักโทษกลุ่มเพศทางเลือก*. สืบค้น 10 มกราคม 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/746426>
- คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน. (2554). *กลไกของมนุษย์กับการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฟรีดริชชอแลแบร์.
- จารุวรรณ คงยศ. (2561). *เพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก*. วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์. (2561). *ความหลากหลายทางเพศกับกรอบทางสังคม*. สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/21760#>
- จิตติยา เพชรมน. (2559). *การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเปรียบเทียบ*. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 24(1), 17 – 46.
- ธรรมนัย อ่อนทอง. (2562). *การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง: ศึกษากรณีกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ*. *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 12(3), 470 – 480.
- นฤพนธ์ ตัววิเศษ. (2560). *แนวคิดทฤษฎีเรื่อง “ความหลากหลายทางเพศ”*. สืบค้น 10 มกราคม 2564, จาก <https://www.sac.or.th/main/th/article/detail/56>
- นิติพล ธาระรูป. (2561). *โครงการพัฒนารูปแบบการปฏิรูปเรือนจำ และกระบวนการคืนผู้ต้องขังสู่ชุมชนสันติสุข*. ได้รับทุนอุดหนุน จากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2558). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ปรีชญ์ นักร้อง. (2562). *การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังของไทย*. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(1), 74 – 89.
- พาติมะห์ ชันธศักดิ์. (2557). *สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553*. ยะลา: สำนักงานอัยการคดี เยาวชนและครอบครัวจังหวัดยะลา.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. เล่ม 134 ตอนที่ 40ก 6 เมษายน 2560. 1 – 90.
- ลภัสกร จันทเพา. (2561). *ผู้ต้องขังข้ามเพศในเรือนจำ*. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 11(2), 31 – 46.
- สกล โสภิตอาชาศักดิ์. (2560). *การรับรองเพศสถานะตามกฎหมายในประเทศไทย: การทบทวนกฎหมายและนโยบาย*. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ สำนักงานประเทศไทย.
- สมชาย บริชาศิลป์กุล. (2558). *บุคคลเพศหลากหลายในระบบกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสิทธิและความเป็นธรรมทางเพศ, อติสร จันทรสข. (2560). *การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของกลุ่ม LGBTI ในประเทศ*. สืบค้น 20 มกราคม 2564, จาก https://prachatailand.blogspot.com/2017/11/prachatai3info_13.html#1
- Berry, Rita S. Y. (1999). *Collecting Data by In-Depth Interviewing*. Retrieved from <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/000001172.htm>